

Uproszczona analiza wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie w miastach „smogowych” i „nie smogowych” na podstawie oficjalnych danych statystycznych w Polsce.

Styczeń 2022

Stowarzyszenie Otwarta Wieliczka

Opracowanie wykonane bez finansowania, w ramach obywatelskiej akcji Tak dla palenia drewnem, stop gazo-lobby.

W ramach akcji powstał pierwszy obywatelski raport o smogu pt. „Walka ze smogiem: walka o nasze zdrowie, czy o nasze pieniądze?”

www.panbartek.pl/stop-gazolobby

Wstęp.

Celem niniejszej uproszczonej analizy jest zbadanie statystycznej zależności między wskaźnikami zanieczyszczeń powietrza a podstawowymi wskaźnikami dotyczącymi życia i zdrowia ludzi w Polsce oraz zasadności ustalonych poziomów norm zanieczyszczeń powietrza WHO, które w 2021 roku zostały drastycznie obniżona zwłaszcza dla pyłów PM2.5.

Do analizy zostało wybrane 3 miasta z południa Polski, charakteryzujące się ponadnormatywnymi stężeniami pyłów zawieszonych i benzo(a)pirenu w stopniu ekstremalnym oraz 3 miasta z północy Polski (nadmorskich), charakteryzujące się najniższymi wskaźnikami zanieczyszczeń powietrzem w Polsce (w normie lub blisko normy).

Miasta wytypowano mając na uwadze możliwość powzięcia oficjalnych danych, a co zatem idzie obecnością stacji pomiarowych Generalnego Inspektoratu Ochrony Środowiska w tych miastach na przestrzeni 4 lat. Pula tych miast jest ograniczona. Dane zostały pobrane ze strony Europejskiej Agencji Środowiska (link do strony przy tabelach).

Statystyki zgonów i długości życia zostały pobrane z Głównego Urzędu Statystycznego – przyczyny zgonów z Banku Danych Lokalnych a długość życia z raportów „Trwanie życia w .... Roku”.

Dane z lat 2017-2020 zostały zebrane do arkusza kalkulacyjnego programu Excel w tabelach. Następnie dla każdego z miast została wyliczona wartość średnia z lat 2017-2020. Na podstawie średnich wskaźników zanieczyszczeń powietrza oraz wskaźników zdrowia policzono odpowiednie współczynniki korelacji.

Po analizie danych i obliczeniu współczynników korelacji wysunięto wnioski zawarte na końcu opracowania.

Bartłomiej Krzych

Przedstawiciel Stowarzyszenia Otwarta Wieliczka

Dane z Europejskiej Agencji Środowiska (European Environment Agency)

<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/air-quality-statistics>

Tabela 1. Średnioroczne stężenia Benzo(a)pirenu (norma UE 1,00ng/m³, norma WHO 0,12ng/m³)

Miasto	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	14,6	18,3	17,8	18,4	17,3
Koszalin	1,1	1,7	0,7	0,7	1,1
Nowy Sącz	10,0	9,7	9,8	10,9	10,1
Rybnik	16,0	13,2	13,2	9,4	13,0
Szczecin	1,9	2,2	1,1	1,1	1,6
Gdańsk	1,1	2,0	1,1	0,8	1,2

Tabela 2. Pyły PM10 - stężenia średnioroczne (norma 20ug)

Miasto	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	48,9	48	41,3	41,8	45,0
Koszalin	21,2	22,3	20,4	15,4	19,8
Nowy Sącz	41,8	41,8	35,3	33,8	38,2
Rybnik	51,2	50,5	44,1	32,7	44,6
Szczecin	22,8	25,5	23,6	24,5	24,1
Gdańsk	24,3	22,4	20,3	19,4	21,6

Tabela 3 Ilość dni w roku z przekroczoną dobową normą pyłów PM10 (50 mg/m³/dobę)

Miasto	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	110	109	86	88	98,3
Koszalin	17	17	7	1	10,5
Nowy Sącz	89	89	72	71	80,3
Rybnik	96	108	89	43	84,0
Szczecin	18	20	11	9	14,5
Gdańsk	10	14	12	8	11,0

Tabela 4. Zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys.

Miasto/region	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	188,5	191,7	212,9	239,2	208,1
Koszalin	313,7	317,6	288,2	332,1	312,9
Nowy Sącz	272,8	218,0	274,4	287,7	263,2
Rybnik	269,6	285,8	295,0	275,8	281,6
Szczecin	308,4	328,6	316,9	296,5	312,6
Gdańsk	311,9	339,0	317,8	289,3	314,5

Współczynniki korelacji dla średnich wartości powyższego względem:

Średnioroczne stężenia Benzo(a)pirenu: -0,92

Średnioroczne stężenia PM10: -0,83

Ilości dni z przekroczoną normą PM10: -0,88

Tabela 5. Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys.

Miasto/region	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	365,4	387,0	361,0	419,0	383,1
Koszalin	414,8	419,7	400,1	440,7	418,8
Nowy Sącz	349,0	418,1	446,2	475,2	422,1
Rybnik	353,0	381,5	399,8	403,5	384,5
Szczecin	507,7	530,9	521,6	562,6	530,7
Gdańsk	433,3	475,9	457,1	493,7	465,0

Współczynniki korelacji dla średnich wartości powyższego względem:

Średnioroczne stężenia Benzo(a)pirenu: -0,74

Średnioroczne stężenia PM10: -0,69

Ilości dni z przekroczoną normą PM10: -0,73

Długość życia – dane GUS z raportów „Trwanie życia w 2017 roku” itd.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2017-r-2,12.html>

Tabela 6. Oczekiwana długość życia mężczyzn

Miasto/region	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	75,2	74,5	74,9	73,5	74,5
Koszalin	73,7	73,8	73,8	71,9	73,3
Nowy Sącz	75,2	75,8	75,5	73,3	74,9
Rybnik	74,6	73,9	74,1	72,8	73,8
Szczecin	74,7	74,3	74,4	73,3	74,2
Gdańsk	75,0	74,7	75,0	73,2	74,5

Współczynniki korelacji dla średnich wartości powyższego względem:

Średnioroczne stężenia Benzo(a)pirenu: 0,36

Średnioroczne stężenia PM10: 0,37

Ilości dni z przekroczoną normą PM10: 0,42

Tabela 7. Oczekiwana długość życia kobiet.

Miasto/region	2017	2018	2019	2020	Średnia
Nowy Targ	82,7	82,9	83,0	81,5	82,5
Koszalin	81,6	81,7	81,3	80,7	81,3
Nowy Sącz	83,0	83,0	82,6	81,6	82,6
Rybnik	80,8	81,2	81,3	80,3	80,9
Szczecin	81,2	81,2	81,9	81,0	81,3
Gdańsk	81,7	81,6	81,3	80,5	81,3

Współczynniki korelacji dla średnich wartości powyższego względem:

Średnioroczne stężenia Benzo(a)pirenu: 0,53

Średnioroczne stężenia PM10: 0,43

Ilości dni z przekroczoną normą PM10: 0,56

Zachorowalność na nowotwory – województwa.

Nowotwory ogółem - zachorowalność na 100 tys. mieszkańców	2017	2018
Małopolskie	372,5	363,1
Zachodniopomorskie	383,7	427,8
Pomorskie	482,0	477,4
Śląskie	431,9	451,2

Nowotwory płuc - zachorowalność na 100 tys. mieszkańców	2017	2018
Małopolskie	48,8	51,2
Zachodniopomorskie	66,7	66,9
Pomorskie	74,0	74,2
Śląskie	66,8	66,1

Źródło GUS „Zdrowie i Ochrona zdrowia w ... roku”

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/zdrowie-i-ochrona-zdrowia-w-2017-r-1,8.html>

WNIOSKI

Choć zależność (korelacja) nie musi oznaczać przyczynowości, to jednak przyczynowość powinna odzwierciedlać się w zależności (korelacji). Przykładowo, nie ulega wątpliwości, iż stężenia tlenku węgla (CO - czadu) w stężeniach 15000% normy WHO w powietrzu skutkowałyby ogromną ilością zgonów widoczną w statystykach. A w zasadzie brakiem życia na takim terenie.

Wg WHO ponadnormatywne stężenia pyłów zawieszonych PM2.5 i PM10 oraz benzo(a)pirenu nie powodują niezwłocznego pogorszenia zdrowia, a jedynie zwiększają ryzyko wcześniejszego zgonu i zachorowania na raka płuc poprzez długotrwałe narażenie.

W niniejszej analizie poddawano badaniu właśnie długotrwałe narażenie na podwyższone stężenia zanieczyszczeń powietrza. WHO dopuszcza 35 dni w roku z przekrozoną dobową normą pyłów PM10. Wszystkie trzy badane nadmorskie miasta „bez-smogowe” spełniały tę normę (zaledwie kilka-kilkanaście dni z przekrozoną dobową normą). Natomiast miasta „smogowe” znacznie przekraczały tę normę, w przypadku Nowego Targu, ilość dni z przekrozoną dobową PM10 normą wynosiła nawet 110 dni, a stężenia benzo(a)pirenu były ekstremalnie wysokie – jedno z najwyższych w Europie i wynosiły 1800% normy UE, i 15 000% normy WHO.

Należy stwierdzić, iż w przypadku tak istotnie przekroczonych norm powietrza, powinna występować istotna dodatnia korelacja między ilością zgonów na nowotwory czy lub istotnie ujemna zależność między długością życia. Niniejsza analiza, choć uproszczona, to oparta o oficjalne, niezależne dane jest zatem twardą podstawą do kwestionowania ustalonych poziomów norm zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza benzo(a)pirenu.

Jakkolwiek, mimo wysokich wskaźników korelacji (nawet -0,92 w przypadku zależności stężeń benzo(a)pirenu i wskaźnika zgonów na nowotwory) nie można powiedzieć, iż wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza na południu Polski sprzyjają długości życia i obniżają ryzyko nowotworów. Jednocześnie nie można wykluczyć, iż podwyższone stężenia benzo(a)pirenu mają korzystne, uodparniające działanie na człowieka. Należy mieć na uwadze, że negatywna zależność między stężeniami benzo(a)pirenu a zachorowalnością na raka zachodzi nie tylko w poddanych analizie miastach, lecz również w statystykach województwa (Małopolskie choruje rzadziej na raka płuc niż Pomorskie i Zachodniopomorskie)

Kwestia wpływu pyłów zawieszonych i benzo(a)pirenu na zdrowie ludzkie jest świeżym tematem (WHO normy wprowadziło ok 2010 roku w oparciu o badania na zwierzętach), a Polska jest idealnym miejscem do badania tych zależności na ludziach i zasadności ustalania norm.